

ЗАКОН О РОБНИМ БЕРЗАМА

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређују се делатност, услови за рад и организација робне берзе, унутрашња контрола трговања и берзански суд, заштитни фондови, инвестициона друштва на робној берзи и робни фондови, повреде интегритета робно-берзанском тржишту, као и надзор над применом овог закона.

Значење појединих израза

Члан 2.

Поједини изрази у смислу овог закона имају следеће значење:

- 1) *робна берза* - организатор тржишта стандардизованих тржишних материјала, и то тржишта робе, односно тржишта терминских уговора;
- 2) *трансакција* - појединачни закључени берзански посао на робној берзи;
- 3) *клиринг и салдирање* - обрачун међусобних дуговања и потраживања, по основу трансакција, и њихово извршење;
- 4) *стандардизовани тржишни материјал* - предмет трговања на робној берзи, стандардизован у погледу начина трговања, предмета, рока и начина плаћања, односно свих битних елемената уговора, осим цене;
- 5) *роба* - стандардизовани тржишни материјал са роком извршења уговорне обавезе до пет радних дана од датума трансакције;
- 6) *термински уговори* - стандардизовани тржишни материјал са роком е извршења уговорне обавезе дужим од пет радних дана од датума трансакције;
- 7) *листинг* - списак стандардизованих тржишних материјала којима се тргује на робној берзи;
- 8) *овлашћени берзански службеник* - физичко лице стално запослено на робној берзи, које у име и за рачун клијента посредује у трансакцијама на тржишту робе;
- 9) *маргински рачуни* - новчани рачуни чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора, намењени новчаним полозима за заштиту од ризика промене цене стандардизованог терминског уговора до његовог доспећа;
- 10) *иницијална маргина* - износ новчаног полога на маргински рачун који прописује робна берза приликом трансакције на тржишту терминских уговора;

11) *минимална маргина* - минимални новчани износ који члан клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора, мора да има на свом маргинском рачуну, а који прописује робна берза;

12) *инвестиционе услуге и активности* су пријем и пренос налога који се односе на продају и куповину стандардизованог тржишног материјала, извршење налога за рачун клијента, трговање за сопствени рачун, управљање портфолиом и инвестиционо саветовање;

13) *додатне инвестиционе услуге* су услуге које се пружају у вези са инвестиционим услугама, као што су чување и администрирање стандардизованог тржишног материјала за рачун клијената, укључујући чување инструмената и са тим повезане услуге, као што је администрирање новчаним средствима и колатералом, истраживање и финансијска анализа у области инвестирања или други облици општинских препорука у вези са трансакцијама стандардизованим тржишним материјалом, и др.;

14) *инсајдерска информација* - информација о конкретним чињеницама која није доступна јавности, а која може битно утицати на цену било ког стандардизованог тржишног материјала, а нарочито информација прибављена обављањем послова у оквиру учествовања у обликовању политике Владе, у судском, управном или другом поступку;

15) *збирни рачун* је новчани рачун робне берзе намењен финансијским трансакцијама у вези са трговањем на тржишту робе.

Циљ закона

Члан 3.

Циљ овог закона је уређење и организација правичног, транспарентног и ефикасног тржишта стандардизованог тржишног материјала и заштите интегритета тржишта.

Примена

Члан 4.

На делатност робне берзе сходно се примењују прописи који уређују тржиште капитала, ако није другачије уређено овим законом, и то у односу на:

1) услове за одобрење рада и дозволу за рад робне берзе, транспарентност рада и обавезу вођења евиденције и извештавања;

2) укључења у трговину стандардизованих тржишних материјала и привремену обуставу трговања и искључење стандардизованог тржишног материјала;

3) учешће у капиталу и контролу учешћа;

4) сукобу интереса, кадровским, организационим и техничким захтевима опремљености, као и правним последицама осуде;

5) акционаре робне берзе и њихово учешће у капиталу;

6) остала питања од значаја за рад робне берзе која нису посебно уређена овим законом.

Правни облик и акционари робне берзе

Члан 5.

Робна берза је правно лице основано као акционарско друштво у складу са законом којим се уређују привредна друштва, са седиштем у Републици, које поседује дозволу за рад Комисије за хартије од вредности (у даљем тексту: Комисија) и испуњава друге услове прописане овим законом.

Сва лица могу бити акционари робне берзе.

Ниједно лице, односно лица која су блиско повезана, изузимајући Републику, не може да стекне више од 33% учешћа у капиталу, односно акција с правом гласа, у једној робној берзи.

Пословно име

Члан 6.

Привредно друштво које има својство робне берзе у свом пословном имену садржи назнаку „робна берза“ или други израз из којег се несумњиво утврђује то својство.

Забрањена је употреба знаке „робна берза“ или другог израза који несумњиво указује на својство робне берзе, у пословном имену привредног друштва које нема својство робне берзе у смислу овог закона.

Акти које доноси робна берза

Члан 7.

Робна берза има оснивачки акт, статут и правила робне берзе, као и друге опште акте у складу са законом.

Правила робне берзе садрже правила о:

- 1) чланству;
- 2) листингу;
- 3) трговању;
- 4) клирингу и салдирању;
- 5) контроли;
- 6) берзанском суду;
- 7) информисању и чувању пословне тајне;
- 8) тарифи;
- 9) заштитном фонду;
- 10) друга правила.

Комисија даје сагласност на акте из става 1. овог члана, као и на њихове измене, у року од 30 дана од достављања предлога.

Ако Комисија у року за процену из става 3. не одбије захтев за издавање сагласности, сматра се да је дата сагласност.

II ДЕЛАТНОСТ РОБНЕ БЕРЗЕ

1. ОПШТИ УСЛОВИ

Основни послови робне берзе

Члан 8.

Робна берза обавља следеће послове:

- 1) организовање најмање једног тржишта стандардизованих тржишних материјала (тржиште робе, односно тржиште терминских уговора);
- 2) стандардизација и креирање стандардизованих тржишних материјала;
- 3) израда и вођење листинга;
- 4) повезивање или олакшавање повезивања различитих интереса трећих лица за куповином и продајом стандардизованих тржишних материјала, а у складу са обавезујућим правилима тржишта и на начин који доводи до закључења уговора у вези са стандардизованим тржишним материјалима укљученим у трговање;
- 5) клиринг и салдирање трансакција, у оквиру засебних организационих делова робне берзе;
- 6) одређивање иницијалне и минималне маргине;
- 7) чување и обелодањивање информација о тражњи, понуди и тржишним ценама стандардизованих тржишних материјала, као и других информација значајних за трговање стандардизованим тржишним материјалима, како пре, тако и после извршене трансакције, а у складу са одредбама овог закона и актима Комисије;
- 8) успостављање и спровођење, у складу са актима из члана 7. став 2. овог закона:
 - (1) услова чланства;
 - (2) услова за укључење стандардизованих тржишних материјала на листинг, искључење из трговања и привремену обуставу трговања таквим стандардизованим тржишним материјалима;
 - (3) услова трговања стандардизованим тржишним материјалом са листинга;
 - (4) контроле над трговањем стандардизованим тржишним материјалом и учесницима у трговању, у циљу спречавања и откривања злоупотреба на тржишту;
 - (5) процедура за покретање дисциплинског поступка против оних учесника који се понашају супротно одредбама овог закона, актима Комисије и актима робне берзе;
 - (6) процедура и решавање спорова између учесника у трговању стандардизованим тржишним материјалом са листинга.
- 9) друге послове у складу са законом и подзаконским актима.

Додатни послови робне берзе

Члан 9.

Послови робне берзе, могу да обухвате следеће додатне послове:

- 1) промоција и развој робно-берзанског тржишта у Републици;

- 2) продаја и лиценцирање тржишних података;
- 3) едукација учесника на робно-берзанском тржишту;
- 4) обављање других послова, у оквиру делатности робне берзе, у складу са законом.

Забрањени послови робне берзе

Члан 10.

Робна берза не може да тргује стандардизованим тржишним материјалима, осим послова заступања клијената, у име и за рачун клијента, на тржишту робе, које обављају овлашћени берзански службеници.

Робна берза, запослени и чланови управе робне берзе, не смеју давати савете о избору инвестиционог друштва, нити о избору тржишног материјала.

Чланство на робној берзи

Члан 11.

Чланови робне берзе могу бити инвестициона друштва која испуњавају услове предвиђене овим законом и правилима о чланству робне берзе, и која имају дозволу Комисије за трговање на робној берзи.

Чланство се стиче закључењем уговора о чланству са робном берзом након уплате чланарине.

Чланови робне берзе могу бити акционари робне берзе.

Трговање на робној берзи, поред чланова робне берзе, могу да обављају и Република Србија и Народна банка.

Листинг

Члан 12.

Комисија издаје претходну сагласност на укључење сваког појединачног стандардизованог тржишног материјала којима се тргује на робној берзи, на основу захтева робне берзе за укључење конкретне робе, односно терминског уговора, на листинг.

Тарифник

Члан 13.

Тарифником робне берзе утврђује се износ:

- 1) провизије коју робна берза наплаћује по основу трансакција закључених на робној берзи;
- 2) накнаде коју робна берза наплаћује члановима клиринга и салдирања на тржишту робе за обављање услуга клиринга и сладирања;

3) накнаде коју робна берза наплаћује од чланова клиринга и салдирања за обављање услуга клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора.

4) чланарина у клирингу и салдирању;

5) чланарина робне берзе;

6) остале накнаде, по основу едукације, продаје лиценци и тржишних информација;

7) накнаде по основу обављања посебних послова из чл. 9. став 1. тачка 4) закона.

Робна берза је дужна да о доношењу, односно измени тарифника обавести кориснике својих услуга најмање седам дана пре почетка примене те тарифе.

2. ТРЖИШТЕ РОБЕ

Параметри стандардизовања

Члан 14.

Параметре стандардизовања (нпр. квалитет робе, паритет испоруке, количина и сл.) ради укључења робе на листинг, одређује робна берза, у складу са својим правилима.

Трговци и клијенти на тржишту робе

Члан 15.

Трговина робом се одвија преко инвестиционих друштава, односно овлашћених берзанских службеника.

Овлашћени берзански службеници тргују на тржишту робе у име и за рачун клијената, у својству посредника.

Клијенти овлашћених берзанских службеника могу бити сва домаћа правна лица и предузетници.

Клијенти инвестиционих друштава на тржишту робе су домаћа и страна лица.

Ако робна берза организује трговање преко овлашћених берзанских службеника, дужна је да обезбеди равноправност у условима поступања и симетрију информација у односу на инвестициона друштва.

Трговина на тржишту робе не може да се одвија преко овлашћених берзанских службеника када вредност промета на том тржишту на годишњем нивоу преко овлашћених службеника падне испод 30% укупног промета на том тржишту.

Акт којим се утврђује наступање услова из става 6. овог члана доноси Комисија.

Клиринг и салдирање на тржишту робе

Члан 16.

Клиринг и салдирање на тржишту робе се обавља у посебном организационом делу робне берзе, који се организује и послује у складу са овим законом.

Робна берза у оквиру клиринга и салдирања на тржишту робе обавља следеће послове:

- 1) клиринг и салдирање на основу трансакција на тржишту робе;
- 2) управља заштитиним фондом на тржишту робе, у складу са овим законом;
- 3) друге послове у вези са тржиштем робе, укључујући активности чије је обављање неопходно ради вршења послова из њихове делатности.

Правилима робне берзе ближе се уређују услови клиринга и салдирања на тржишту робе.

Чланови клиринга и салдирања на тржишту робе

Члан 17.

Чланови клиринга и салдирања на тржишту робе су инвестициона друштва и клијенти овлашћених берзанских службеника.

Право чланства у клирингу и салдирању на тржишту робе остварује се уплатом чланарине и новчаних средстава, односно полагањем средстава обезбеђења, у заштитни фонд на тржишту робе, у складу са правилима робне берзе и овим законом.

Клиринг и салдирање на тржишту робе се остварује на нивоу члана.

Престанак и суспензија чланства

Члан 18.

Члану клиринга и салдирања на тржишту робе, престаје чланство:

- 1) инвестиционом друштву којем је трајно одузета дозвола за рад;
- 2) ако у значајној мери, односно у континуитету не извршава обавезе према клирингу и салдирању на тржишту робе;
- 3) у другим случајевима предвиђеним правилима робне берзе.

Робна берза може да суспендује чланство у клирингу и салдирању, у складу са својим правилима.

Збирни рачун

Члан 19.

Робна берза је дужна да за потребе несметаног функционисања клиринга и салдирања на тржишту робе, отвори посебан збирни наменски рачун код пословне банке преко кога се извршавају све новчане обавезе по основу трансакција на тржишту робе.

Средствима на збирном рачуну управља робна берза.

Новчана средства на збирном рачуну којим управља робна берза на тржишту робе не улазе у имовину, нити у стечајну или ликвидациону масу робне берзе и не могу бити предмет принудне наплате.

3. ТРЖИШТЕ ТЕРМИНСКИХ УГОВОРА

Трговци и клијенти

Члан 20.

На тржишту терминских уговора тргују чланови робне берзе.
Клијенти инвестиционих друштава на овом тржишту могу бити домаћа и страна лица.

Клиринг и салдирање на тржишту терминских уговора

Члан 21.

Робна берза у оквиру клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора, као свог посебног организационог дела, обавља следеће послове:

- 1) вођење и чување евиденције терминских уговора;
- 2) вођење евиденције терминских уговора на рачунима чланова робне берзе, односно на рачунима чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора;
- 3) евиденција и управљање рачунима чланова берзе, односно рачунима чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора;
- 4) упис права трећих лица на терминским уговорима;
- 5) управљање новчаним рачунима чланова робне берзе, односно чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора;
- 6) клиринг и салдирање на основу трансакција са терминским уговорима и утврђивање стања обавеза и потраживања чланова робне берзе, односно чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора;
- 7) вођење шифрарника врста терминских уговора;
- 8) обрачунавање пореза на пренос терминских уговора, у складу са законом;
- 9) управљање заштитиним фондом на тржишту терминских уговора, у складу са овим законом;
- 10) друге послове у вези са терминским уговорима, укључујући активности чије је обављање неопходно ради вршења послова из његове делатности.

Правилима робне берзе ближе се уређују услови клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора.

Чланови клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора

Члан 22.

Чланови клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора су инвестициона друштва, која су чланови берзе.

Право чланства у клирингу и салдирању на тржишту терминских уговора остварује се уплатом чланарине и новчаних средстава, односно полагањем средстава обезбеђења, у заштитни фонд на тржишту терминских уговора, у складу са правилима робне берзе и овим законом.

Рачуни чланова клиринга

Члан 23.

Робна берза управља маргинским и новчаним рачунима чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора.

Маргински односно новчани рачуни, отварају се и воде код Народне банке Србије.

Термински уговори и новчана средства чланова робне берзе на рачунима којима управља робна берза на тржишту терминских уговора не улазе у имовину, нити у стечајну или ликвидациону масу робне берзе и не могу бити предмет принудне наплате.

Робна берза својим правилима уређује начин и услове управљања рачунима чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора, у складу са прописима којима се уређује платни промет.

Престанак и суспензија чланства

Члан 24.

Члану клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора престаје чланство:

- 1) ако му је трајно одузета дозвола за рад;
- 2) ако не испуњава услове чланства у клирингу и салдирању на тржишту терминских уговора;
- 3) ако у значајној мери, односно у континуитету не извршава обавезе према клирингу и салдирању на тржишту терминских уговора, односно не поштује друге опште акте робне берзе;

Робна берза може да суспендује чланство у складу са својим правилима.

III УСЛОВИ ЗА РАД И ОРГАНИЗАЦИЈА РОБНЕ БЕРЗЕ

1. ПОСЕБАН УСЛОВ ЗА ОДОБРЕЊЕ РАДА РОБНЕ БЕРЗЕ

Минимални новчани улог

Члан 25.

Минимални новчани улог у основном капиталу робне берзе износи 30.000.000 динара.

Новчани улог из става 1. овог члана мора у целини да буде уплаћен на привремени наменски рачун код банке, за потребе издавања дозволе за рад робне берзе, на дан када је поднет Комисији захтев за издавање дозволе за рад.

Робна берза је дужна је да у свом пословању обезбеди да новчани део основног капитала друштва увек буде у висини која није мања од износа из става 1. овог члана.

2. СУКОБ ИНТЕРЕСА, КАДРОВСКА ОСПОСОБЉЕНОСТ, ОРГАНИЗАЦИОНА И ТЕХНИЧКА ОПРЕМЉЕНОСТ

Сукоб интереса

Члан 26.

Запослени на робној берзи не могу бити директори, чланови надзорног одбора, нити запослени у инвестиционим друштвима, робним фондовима или у другим привредним субјектима који су учесници у трговању на тржишту робе и на тржишту терминских уговора.

Кадровска оспособљеност

Члан 27.

Робна берза има најмање три запослена са дозволом из члана 44. став 2. овог закона.

Робна берза мора бири кадровски оспособљена за несметано функционисање клиринга и салдирања на тржишту робе, односно на тржишту терминских уговора.

Овлашћени берзански службеник

Члан 28.

Робна берза може да организује рад преко овлашћених берзанских службеника, ако се тиме не онемогућава рад чланова робне берзе.

Ако се на робној берзи организује рад овлашћених берзанских службеника, потребно је да су запослена најмање три лица са овим својством и дозволом из члана 44. став 2. овог закона.

Робна берза је дужна да обезбеди функционалну самосталност и независност у раду овлашћених берзанских службеника, у пословима посредовања у трансакцијама на тржишту робе.

Овлашћени берзански службеник је дужан да послове посредовања у име и за рачун клијената обавља стручно, савесно и у складу са правилима робне берзе.

Услови организације

Члан 29.

Робна берза је дужна да у оквиру клиринга и салдирања установи и примењује стабилан и сигуран систем управљања процесима, укључујући:

- 1) поуздану организациону структуру, надзорне процедуре и упутства о пословању;
- 2) ефикасне процедуре за утврђивање, процену и контролу ризика којима је робна берза изложена у функционисању клиринга и салдирања;
- 3) ефикасан систем унутрашње контроле, одговарајуће административне, рачуноводствене и процедуре унутрашње ревизије;
- 4) одговарајуће процедуре за спречавање, утврђивање и решавање сукоба интереса између робне берзе и чланова клиринга и салдирања.

Техничка опремљеност

Члан 30.

Робна берза је дужна да обезбеди ниво техничке опремљености који омогућава несметано и ефикасно функционисање система трговања на тржишту робе, односно тржишту терминских уговора.

Комисија ближе уређује минималне техничке услове за рад робне берзе из става 1. овог члана.

Органи робне берзе

Члан 31.

Органи робне берзе одређују се оснивачким актом и статутом, у складу законом који уређује привредна друштва.

Члан органа робне берзе, не може бити:

- 1) лице које подлеже примени правних последица осуде;
- 2) лице које је на руководећој позицији или запослено у државним органима, осим у случају када Република има власничко учешће;
- 3) лице које је директор, односно члан органа друштва, запослени, или лице са квалификованим учешћем у другој робној берзи која има дозволу за рад према овом закону;
- 4) лице које је директор, односно члан органа друштва или запослен у инвестиционом друштву, односно друштву за управљање робним фондом, осим ако има власничко учешће у робној берзи;
- 5) лице које је блиско повезано са лицима из тач. 2) до 4) овог става.

Лица из ст. 2. тач. 2) до 5) овог члана могу бити чланови скупштине робне берзе.

Комисија издаје претходну сагласност на избор, односно именовање директора, односно чланова надзорног одбора робне берзе, а у складу са условима прописаним овим законом и у смислу сходне примене закона који уређује тржиште капитала.

IV УНУТРАШЊА КОНТРОЛА ТРГОВАЊА И БЕРЗАНСКИ СУД

Унутрашња контрола трговања

Члан 32.

Робна берза врши контролу својих чланова у вези са трансакцијама на тржишту стандардизованих тржишних материјала који су укључени у трговање.

У вршењу контроле робна берза има право непосредног увида у документацију у вези са пословима из става 1. овог члана.

Робна берза врши контролу рада овлашћених берзанских службеника и њихових клијената на тржишту робе.

Приликом вршења контроле из става 1. овог члана робна берза има право на непосредну контролу било ког члана, као и право на умножавање и директан приступ свим књигама и евиденцији члана.

У вршењу контроле из става 1. овог члана робна берза спроводи поступак и предузима мере према члану у складу са својим актима.

Робна берза је дужна да, приликом вршења контроле, спроводи правичне поступке и предузима исте мере према свим члановима који се налазе у истоветним околностима, на тржишту терминских уговора, односно спроводи правичне поступке и предузима исте мере према свим овлашћеним берзанским службеницима и њиховим клијентима који се налазе у истоветним околностима, на тржишту робе.

Када робна берза у контроли утврди незаконитости, односно неправилности које представљају повреду одредаба овог закона, акта Комисије и акта робне берзе, налаже решењем члану робне берзе да у одређеном року отклони такве неправилности.

Робна берза без одлагања обавештава Комисију, на начин прописан актом Комисије о свакој повреди одредаба овог закона или акта Комисије, односно робне берзе коју почини члан робне берзе.

Берзански суд

Члан 33.

Робна берза дужна је да установи берзански суд, као арбитражни суд, и да има посебна правила о његовом положају, организацији, саставу, избору, судијама, надлежности, финансирању, поступку, трошковима и другим питањима значајним за његов рад, а у складу са законом који уређује арбитражу.

Берзански суд је надлежан да решава спорове на робној берзи, као што су спорови између робне берзе и њених чланова, између самих чланова, између овлашћених берзанских службеника и клијената овлашћених берзанских службеника, односно инвестиционих друштава, као и између робне берзе и клијената овлашћених берзанских службеника.

Чланством на берзи се прихвата надлежност берзанског суда у споровима из става 2. овог члана.

Поред спорова из става 2. овог члана, може се уговорити надлежност берзанског суда и у другим споровима, у складу са правилима берзанског суда.

V ЗАШТИТНИ ФОНДОВИ

Појам и статус

Члан 34.

Заштитни фондови се успостављају у циљу покривања губитака које учесници берзанског трговања могу да претрпе због неизвршења трансакције, и у другу сврху се не могу користити, и то:

- 1) на тржишту робе, због неизвршења обавезе друге стране;
- 2) на тржишту терминских уговора због неизвршења преузете обавезе инвестиционог друштва.

Средства заштитног фонда на тржишту робе и заштитног фонда на тржишту терминских уговора воде се сваки за себе на одвојеним подрачунима одвојено од рачуна берзе.

Заштитни фондови су имовинска маса и немају својство правног лица.

Средства заштитног фонда не улазе у имовину, нити у стечајну или ликвидациону масу робне берзе и не могу бити предмет принудне наплате.

Правила заштитног фонда

Члан 35.

Правила заштитног фонда на тржишту робе, односно заштитног фонда на тржишту терминских уговора, доноси робна берза, уз претходну сагласност Комисије.

Правилима заштитног фонда се ближе уређују уплате фонду, начин исплате, улагање средстава фонда, као и друга питања од значаја за остваривање сврхе заштитног фонда.

Робна берза је дужна да објави правила фонда на својој интернет страни, као и да их достави сваком члану фонда пре него што уплати почетну уплату у фонд.

Измене правила фонда ступају на снагу најраније истеком осмог дана од дана објављивања на интернет страни, ако правилима фонда није предвиђен дужи рок.

Чланови заштитних фондова

Члан 36.

Чланство у заштитном фонду на тржишту робе је обавезно за сваког члана клиринга и салдирања на тржишту робе, односно на тржишту терминских уговора.

Извори средстава и њихово трошење

Члан 37.

Средства заштитног фонда се прикупљају из следећих извора:

- 1) уплата чланова фонда;
- 2) приходи од улагања из средстава фонда;
- 3) износи по основу намирења потраживања фонда из стечајне масе члана фонда;
- 4) добровољни прилози;
- 5) други законити извори.

Средства у заштитном фонду могу да се користе искључиво ради намирења потраживања у случајевима уређеним овим законом и правилима фонда.

Средства фонда не улазе у имовину, нити у стечајну или ликвидациону масу робне берзе и не могу бити предмет принудне наплате.

Изузетно од става 3. овог члана, средства фонда могу да се улажу у складу са овим законом.

Уплате фонду

Члан 38.

Уплате заштитном фонду су новчани износи или друга врста полога који су чланови фонда дужни да уплате у складу са правилима фонда.

Средства из става 1. овог члана се враћају члану клиринга и салдирања уколико није дошло до исплате истих, након престанка свих обавеза по основу закључених послова тог члана.

Начин исплате

Члан 39.

Средства из фонда исплаћују се по одлуци берзанског суда.

Улагање средстава

Члан 40.

Средства заштитног фонда могу се улагати само у:

- 1) хартије од вредности чији је издавалац Република Србија или Народна банка Србије;
- 2) обвезнице и друге облигационе хартије од вредности чији издавалац није Република Србија или Народна банка Србије, ако је гарант по њима Република Србија или Народна банка Србије;

3) депозите код пословне банке ради наплате камате.

VI ИНВЕСТИЦИОНА ДРУШТВА НА РОБНОЈ БЕРЗИ И РОБНИ ФОНДОВИ

1. ИНВЕСТИЦИОНА ДРУШТВА

Делатност

Члан 41.

Инвестиционо друштво је привредно друштво у чије редовне активности или пословање спада пружање једне или више инвестиционих услуга трећим лицима, односно професионално обављање једне или више инвестиционих активности у вези са једним или више стандардизованих тржишних материјала.

Инвестиционе услуге и активности у вези са стандардизованим тржишним материјалима не могу се обављати без дозволе Комисије за обављање конкретно наведених делатности инвестиционог друштва.

Дозвола за обављање делатности инвестиционог друштва садржи листу инвестиционих услуга и активности, односно додатних инвестиционих услуга, које је инвестиционо друштво овлашћено да обавља.

Инвестиционо друштво не може да обавља додатне инвестиционе услуге ако нема дозволу за обављање најмање једне инвестиционе услуге или активности.

Минимални капитал

Члан 42.

Минимални капитал инвестиционог друштва се одређује и израчунава у складу са актом Комисије и не може бити мањи од:

1) 14.000.000 динара за пружање свих инвестиционих услуга и активности које се односе на стандардизовани тржишни материјал, осим трговања стандардизованим тржишним материјалом за сопствени рачун;

2) 22.000.000 динара за обављање активности трговања стандардизованим тржишним материјалом за сопствени рачун.

Изузетно од става 1. овог члана, у случајевима када инвестиционо друштво није овлашћено да управља новцем или финансијским инструментима клијената, односно када обавља само активности или пружа инвестиционе услуге пријема и преноса налога који се односе на продају и куповину стандардизованих тржишних материјала, односно извршење налога за рачун клијента, минимални капитал инвестиционог друштва износи 6.000.000 динара.

Сматра се да инвестиционо друштво са највећим износом капитала из става 1. овог члана испуњава услов у погледу капитала за обављање делатности или пружање услуга за које је прописан нижи износ.

Капитал из ст. 1. и 2. овог члана уплаћује се у целости у новцу.

Кадровска оспособљеност, организациона и техничка опремљеност

Члан 43.

Инвестиционо друштво може обављати инвестиционе услуге и активности ако испуњава услове кадровске и организационе оспособљености и техничке опремљености прописане овим законом, законом којим се уређује тржиште капитала, као и актом Комисије, укључујући и поседовање система обраде података и ако одржава континуитет и правилност у пружању ових услуга и активности.

Инвестиционо друштво је дужно да има најмање два лица са дозволом Комисије за пружање инвестиционих услуга у вези са стандардизованим тржишним материјалима, запослена на неодређено време.

Ако инвестиционо друштво пружа услуге и обавља активности управљања портфолиом и инвестиционог саветовања у вези са стандардизованим тржишним материјалом, најмање једно физичко лице, које може бити једно од лица из става 2. овог члана, мора имати дозволу Комисије за обављање послова портфолио менаџера на робно-берзанском тржишту и инвестиционог саветника на робно-берзанском тржишту.

Портфолио менаџер на робно-берзанском тржишту је лице које испуњава услове за обављање послова управљања портфолиом и инвестиционог саветовања других лица у трговини стандардизованим тржишним материјалом.

Инвестициони савет је пружање личне препоруке клијенту, било на захтев клијента или на иницијативу инвестиционог друштва у погледу једне или више трансакција стандардизованим тржишним материјалима.

Дозвола за физичка лица за обављање послова
пружања инвестиционих услуга и активности

Члан 44.

Комисија организује наставу и полагање испита за стицање звања:

- 1) брокера на робно-берзанском тржишту;
- 2) инвестиционог саветника на робно-берзанском тржишту;
- 3) портфолио менаџера на робно-берзанском тржишту.

Дозвола за обављање послова из става 1. овог члана Комисија издаје ако подносилац захтева за добијање те дозволе испуњава следеће услове:

- 1) положен испит за стицање звања;
- 2) не подлеже правним последицама осуде.

Подносилац захтева за добијање дозволе за обављање послова инвестиционог саветника на робно-берзанском тржишту и портфолио менаџера на робно-берзанском тржишту мора имати најмање једну годину радног искуства са високом стручном спремом на пословима у вези са предметом трговања на робној берзи.

Начин нострификације дозволе лица које је стекло одоварајућу дозволу или овлашћење за обављање тих послова у иностранству прописује Комисија.

Услови за директоре и чланове одбора

Члан 45.

Инвестиционо друштво има органе друштва у складу са законом којим се уређују привредна друштва.

Директор, односно члан органа инвестиционог друштва може бити лице:

- 1) које не подлеже примени правних последица осуде;
- 2) које није на руководећој позицији или запослено лице у органима државне управе, односно агенцијама и организацијама чији је оснивач Република;
- 3) које није директор, односно члан органа друштва или запослено лице које поседује квалификовано учешће у другом инвестиционом друштву, кредитној институцији са овлашћеном банком, друштву за управљање робним фондовима или добровољним пензијским фондом;
- 4) које није директор, односно члан органа друштва или запослено лице робне берзе, организатора тржишта или Централног регистра;
- 5) које није лице блиско повезано са лицима из тач. 1) до 4) овог става.
- 6) које има најмање три године радног искуства у вези са хартијама од вредности, односно стандардизованим тржишним материјалима у земљи или иностранству на пословима:
 - (1) у инвестиционом друштву;
 - (2) на тржишту капитала, односно робној берзи;
 - (3) у банци;
 - (4) у друштву за управљање инвестиционим, робним, добровољним пензијским фондовима;
 - (5) у друштву за осигурање;
 - (6) у државном органу или организацији;
 - (7) у правном лицу које послове у вези са стандардизованим тржишним материјалима обавља за рачун државе као поверене послове.

Директор инвестиционог друштва мора бити запослен са пуним радним временом у том друштву, а директор и најмање један члан надзорног одбора морају знати српски језик.

Одредба става 2. овог члана се не односи на чланове скупштине друштва, осим у случају стицања квалификованог учешћа.

Сходна примена закона којим се уређује тржиште капитала

Члан 46.

На инвестициона друштва на робној берзи примењују се одредбе закона о тржишту капитала које се односе на инвестициона друштва, осим ако овим законом није друкчије одређено.

Постојећа инвестициона друштва, основана у складу са законом о тржишту капитала, могу обављати послове инвестиционих друштава на робној берзи, у случају испуњавања услова предвиђених овим законом.

Комисија прописује ближе критеријуме, начин достављања документације и утврђивање испуњености услова у вези са ставом 2. овог члана.

2. РОБНИ ФОНД

Основна својства робног фонда

Члан 47.

Робни фонд је институција колективног инвестирања у оквиру које се, под управом друштва за управљање робним фондовима, прикупљају и улажу новчана средства првенствено у различите врсте стандардизованих тржишних материјала.

Основна делатност робног фонда је трговина стандардизованим тржишним материјалима, на домаћим и страним робним берзама.

Чланови робног фонда су физичка и правна лица на чије име су регистроване јединице робног фонда.

Клијенти робног фонда су физичка и правна лице која са друштвом за управљање закључе уговор о управљању портфолиом стандардизованог тржишног материјала.

Робни фонд може слободно одабрати свој инвестициони циљ који мора бити јасно дефинисан у проспекту робног фонда.

Прспект је основни документ робног фонда који потенцијалним инвеститорима пружа потпуне и јасне информације за доношење одлуке о улагању.

Фонд се уређује правилима које доноси друштво за управљање робним фондовима уз претходну сагласност Комисије.

На робни фонд примењују се одредбе о отвореним инвестиционим фондовима из закона којим се уређују инвестициони фондови, уколико овим законом није друкчије одређено.

Комисија ближе уређује организовање и пословање робних фондова и друштва за управљање робним фондовима, у складу са чл. 47. до 55. овог закона.

Пословно име робног фонда

Члан 48.

Пословно име робног фонда садржи ознаку "робни фонд" или скраћеницу "р.ф."

Друштво за управљање робним фондовима

Члан 49.

Друштво за управљање робним фондовима је привредно друштво које управља робним фондовима, односно појединачним портфолијима стандардизованог тржишног материјала клијената.

Друштво за управљање робним фондовима оснива се као нејавно акционарско друштво.

Постојећа друштва за управљање, основана у складу са законом којим се регулишу инвестициони фондови, могу обављати послове друштава за управљање робним фондовима, у случају испуњавања услова предвиђених овим законом.

Комисија прописује ближе критеријуме, начин достављања документације и утврђивање испуњености услова у вези са ставом 3. овог члана.

Комисија издаје дозволу за рад друштва за управљање фондовима.

Пословно име друштва за управљање морају бити садржане и речи "друштво за управљање робним фондовима".

Забрањена је употреба назнаке „друштво за управљање робним фондовима“ у пословном имену привредног друштва које нема својство друштва за управљање фондовима у смислу овог закона.

Друштво за управљање робним фондовима може трговати на робној берзи искључиво преко инвестиционих друштава.

На друштва за управљање робним фондовима примењују се одредбе закона којим се уређују инвестициони фондови, закона којим се уређују привредна друштва, закона којим се уређује тржиште капитала, односно других одговарајућих законских и подзаконских аката, осим ако овим законом није друкчије одређено.

Друштво за управљање робним фондовима не може бити циљно друштво у смислу закона којим се уређује преузимање акционарских друштава.

Делатност

Члан 50.

Друштво за управљање робним фондовима:

- 1) организује и управља робним фондовима;
- 2) обавља послове управљања портфолијима појединачних клијената који са друштвом за управљање робним фондовима закључе уговор о управљању портфолиом стандардизованог тржишног материјала;
- 3) обавља и друге послове у складу са законом којим се уређује тржиште капитала.

Висина основног капитала

Члан 51.

Новчани део основног капитала друштва за управљање робним фондовима приликом оснивања износи најмање 15.000.000 динара.

Друштво за управљање робним фондовима дужно је да у свом пословању обезбеди да новчани део основног капитала друштва увек буде у висини која није мања од 15.000.000 динара.

У случају да новчани део основног капитала друштва за управљање робним фондовима падне испод минималног износа предвиђеног ставом 1. овог члана, Комисија може, у случају постојања оправданих разлога, наложити друштву за управљање робним фондовима да у року од 60 дана отклони наведена одступања.

Организациона и техничка оспособљеност

Члан 52.

Друштво за управљање робним фондовима дужно је да ангажује најмање једног портфолио менаџера на робно-берзанском тржишту на запосленог на неодређено време.

Органи друштва

Члан 53.

На органе друштва за управљање робним фондовима сходно се примењују одредбе закона којим се уређују инвестициони фондови, односно закона којим се уређују привредна друштва, уколико овим Законом није друкчије одређено.

Члан органа друштва за управљање робним фондовима не може бити лице које је:

- 1) члан органа друштва или запослени другог друштва за управљање робним фондовима;
- 2) члан органа друштва или запослени инвестиционог друштва са којим је друштво за управљање закључило уговор;
- 3) функционер, постављено, односно именовано лице или државни службеник;
- 4) директор и запослени на робној берзи;
- 5) повезано лице са лицима из тач. 1) до 4) овог става.

Чланови органа морају имати најмање три године радног искуства стеченог у обављању послова у вези са хартијама од вредности, односно стандардизованим тржишним материјалом у земљи или иностранству на пословима:

- 1) у инвестиционом друштву;
- 2) на тржишту капитала, односно робној берзи;
- 3) у банци;
- 4) у друштву за управљање инвестиционим, робним, добровољним пензијским фондовима;
- 5) у друштву за осигурање;
- 6) у државном органу или организацији;

7) у правном лицу које послове у вези са стандардизованим тржишним материјалом обавља за рачун државе као поверене послове.

Ограничење располагања имовином робног фонда

Члан 54.

Имовина робног фонда је одвојена од имовине друштва за управљање робним фондовима и имовине члана клиринга и салдирања.

Имовина робног фонда не може бити предмет залоге, не може се укључити у ликвидациону или стечајну масу друштва за управљање робним фондовима нити члана клиринга и салдирања нити може бити предмет принудне наплате у циљу намиривања потраживања према претходно наведеним субјектима.

Сходна примена закона којим се уређују фондови

Члан 55.

Одредбе закона којим се уређују инвестициони фондови, уколико овим законом није друкчије одређено, сходно се примењују на:

- 1) оснивање и управљање робним фондовима;
- 2) оснивање, делатност и пословање друштва за управљање робним фондовима;
- 3) надлежност Комисије за хартије од вредности;
- 4) друга питања од значаја за област робних фондова.

VII ПОВРЕДЕ ИНТЕГРИТЕТА ТРЖИШТА

Превара

Члан 56.

Забрањено је било ком учеснику у трансакцији на робној берзи, односно лицу у вези са трансакцијом која се односи на куповину или продају стандардизованог тржишног материјала, да преваром или обманом доведе у заблуду друго лица, а нарочито да:

- 1) свесним уношењем лажних података или на други начин сачињава или подстиче на сачињавање лажних извештаја, евиденција или изјава намењених другом лицу;
- 2) употребљава било које средство, систем, или метод у циљу обмањивања;
- 3) даје лажне изјаве изношењем нетачних, односно пропуштањем изношења тачних чињеница од значаја;
- 4) узима учешће у предузимању било које радње, активности, односно облика пословања који представља или би могао представљати превару или обману било ког лица.

Недозвољена пракса трговања

Члан 57.

Забрањено је било ком лицу да закључује, нуди закључење, или потврђује извршење трансакција које укључују куповину или продају стандардизованог тржишног материјала, уколико трансакција:

1) подразумева приближно истовремену куповину и продају истог стандардизованог тржишног материјала по приближно истој цени за рачун једног налогодавца, у намери избегавања тржишног ризика супротно прихваћеним тржишним праксама, при чему не долази до стварне промене власништва;

2) представља фиктивну продају или је извршена на начин који за резултат има намештање куповних или продајних цена или стварање других услова трговања супротно прихваћеним тржишним праксама;

3) служи да изазове остваривање, регистровање односно пријављивање било које цене која није истинита, односно цене постигнуте супротно прихваћеним тржишним праксама.

Забрана претходно договорених трансакција

Члан 58.

Забрањено је свако договарање или извршавање трансакција стандардизованим тржишним материјалом, који је предмет трговања и обухваћен издатим налогом за трговање на тржишту терминских уговора, изван робне берзе, односно без примене правила робне берзе.

Забрана одређена ставом 1. овог члана обухвата свако договарање или извршавање трансакција стандардизованим тржишним материјалом које није отворено и конкурентно са јавним нуђењем, односно истицањем понуда и тражњи у оквиру одговарајућег физичког или електронског простора, начина и временског периода за трговање таквим стандардизованим тржишним материјалом прописаним правилима робне берзе.

Одредбе ставова 1. и 2. овог члана не примењују се на изузетке одређене посебним правилима робне берзе.

Учесници у трансакцијама одређеним као изузетак у складу са ставом 3. овог члана, а нарочито лица задужена за спровођење, извршење, клиринг, односно салдирање, дужна су да о наведеним трансакцијама воде посебну евиденцију и чувају документацију у вези са таквим трансакцијама (уговоре, налоге, досијеа, и друга документа).

Неодговарајуће извршавање налога и упаривање са налозима клијента

Члан 59.

Забрањено је:

1) неизвршавање налога клијената онако како они гласе и одмах чим се стекну услови за њихово извршавање;

2) подношење налога који се упарују са налозима клијента, којим се намерно, свесно и без претходног пристанка клијента спречава извршење налога у складу са правилима одређене робне берзе.

Одредбе става 1. овог члана не спречавају истовремено извршење налога куповине и продаје исте или приближне количине стандардизованог тржишног материјала по тржишној цени за различите налогодавце.

Учесници на тржишту дужни су да приликом извршења налога одређених ставом 3. овог члана примењују одредбе овог закона које се односе на забрану претходно договорених трансакција, вођење посебне евиденције и чување документације.

Злоупотреба

Члан 60.

Забрањено је било ком лицу узимање учешћа у било којој трансакцији, трговању, односно пословној активности или односу на робној берзи, односно уз примену правила надлежне робне берзе којима се:

- 1) стварају или дају неистинити или обмањујући сигнали о понуди, тражњи, цени или количини било ког стандардизованог тржишног материјала;
- 2) супротно прихваћеним и уобичајеним тржишним праксама нарушавају понуда и тражња;
- 3) испољава намерно, односно крајње немарно занемаривање исправног извршења трансакција за време периода затварања;
- 4) предузимају радње и активности истицања понуде или тражње са намером да се опозову пре извршења.

Забрана употребе инсајдерске информације

Члан 61.

Забрањено је инсајдерску информацију прибављену по природи свог посла или задужења учинити доступном другом лицу, ради закључења трансакције у вези са стандардизованим тржишним материјалом на који се инсајдерска информација односи.

VIII НАДЗОР

Надзор Комисије

Члан 62.

Надзор над применом овог закона спроводи Комисија, у складу са овлашћењима из овог закона, као и закона којим се уређује тржиште капитала, односно инвестициони фондови.

Надзор Комисије се обавља у складу са планом надзора који је заснован на процени ризика, а обавезно подразумева непосредну контролу, нарочито у пословању и

активностима које представљају највећи системски ризик у смислу обима и врсте трансакција и послова који се обављају.

У вршењу надзора Комисија изриче мере и предузима активности прописане одредбама овог закона, закона којим се уређују инвестициони фондови, као и закона којим се уређује тржиште капитала.

Послови у вези примене овог закона у Комисији се обављају у посебној организационој јединици за надзор над робним берзама.

IX КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Кривично дело против интегритета тржишта

Члан 63.

Учинилац радње супротне забрани из чл. 56. до 61. овог закона, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Ако је услед дела из става 1. овог члана наступио тежак поремећај на тржишту или ако вредност прибављене имовинске користи прелази 5.000.000 динара, учинилац ће се казнити затвором од три до десет година.

Привредни преступ

Члан 64.

Новчаном казном од 1.000.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ:

- 1) правно лице ако обавља послове робне берзе без дозволе Комисије;
- 2) инвестиционо друштво ако без дозволе Комисије пружа инвестиционе услуге у вези са стандардизованим тржишним материјалом;
- 3) друштво за управљање робним фондовима ако обавља делатност без дозволе Комисије.

За радње из става 1. овог члана казниће се за привредни преступ и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 50.000 до 200.000 динара.

Уз казну за привредни преступ из става 1. овог члана може се изрећи заштитна мера забране правном лицу да врши одређене делатности у трајању од шест месеци до три године, као и заштитна мера јавно објављивање пресуде.

Уз казну за привредни преступ из става 2. овог члана може се изрећи заштитна мера забране одговорном лицу да врши одређене дужности у трајању од шест месеци до три године, као и заштитна мера јавно објављивање пресуде.

Прекршај

Члан 65.

Новчаном казном од 100.000 до 2.000.000 казниће се за прекршај правно лице – робна берза, ако:

- 1) не достави Комисији на претходну сагласност свој оснивачки акт, статут, правила робне берзе, као и друге опште акте (члан 7);
- 2) обавља забрањене послове из члана 10. овог закона;
- 3) прими у чланство лицу које није инвестиционо друштво са дозволом Комисије за обављање делатности (члан 11);
- 4) укључује стандардизоване тржишне материјале у листинг без дозволе Комисије (члан 12);
- 5) управља рачунима чланова клиринга и салдирања на тржишту терминских уговора супротно одредбама члана 23. овог закона;
- 6) запошљава лица супротно забрани сукоба интереса (члан 26);
- 7) не обезбеди функционалну самосталност и независност у раду овлашћених берзанских службеника (члан 28. став 3);
- 8) не установи, односно не примењује стабилан и сигуран систем управљање процесима (члан 29);
- 9) за чланове управе именује лица која не испуњавају предвиђене услове, односно за које није прибављена претходна сагласност Комисије (члан 31);
- 10) врши унутрашњу контролу трговања супротно одредбама члана 32. овог закона;
- 11) не води средства заштитних фондова на одвојеним рачунима (члана 34. став 2);
- 12) користи средства заштитног фонда противно њиховој намени (члан 34, 37. и 40).

Новчаном казном од 100.000 до 2.000.000 казниће се за прекршај правно лице ако:

- 1) у свом пословном имену садржи назнаку „робна берза“ односно други израз који несумњиво указује на то својство, а нема својство робне берзе у складу са законом (члан 6);
- 2) у свом пословном имену садржи назнаку "друштво за управљање робним фондовима", а нема својство друштва за управљање робним фондовима у складу са законом (члан 49. став 7);
- 3) у својству друштва за управљање инвестиционим фондовима располаже имовином робног фонда супротно ограничењима (члан 54).

За радње из ст. 1. и 2. овог члана казниће се за прекршај и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.

Уз казну за прекршај из ст. 1. и 2. овог члана може се изрећи заштитна мера забране правном лицу да врши одређене делатности у трајању од шест месеци до две године.

Уз казну за прекршај из става 3. овог члана може се изрећи заштитна мера забране одговорном лицу да врши одређене послове трајању од шест месеци до једне године.

Х ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 66.

Комисија је дужна да се организује у складу са овим законом до дана почетка његове примене.

Комисија је дужна да организује наставу и полагање испита за стицање звања у складу са овим законом, до у року од три месеца од његовог ступања на снагу.

Прописи за чије је доношење дато овлашћење овим законом, донеће се до дана почетка његове примене.

Привредна друштва која обављају послове робне берзе у смислу овог закона у време његовог ступања на снагу, дужна су да се организују и ускладе своје акте са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу.

Комисија издаје дозволу из члана 44. став 2. овог закона лицима која обављају послове овлашћених берзанских службеника у смислу овог закона у време његовог ступања на снагу, а која имају дозволу за обављање послова брокера у смислу прописа којима се уређује тржиште капитала, у року од месец дана од ступања на снагу овог закона.

Члан 67.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а примењиваће се по истеку шест месеци од дана његовог ступања на снагу.